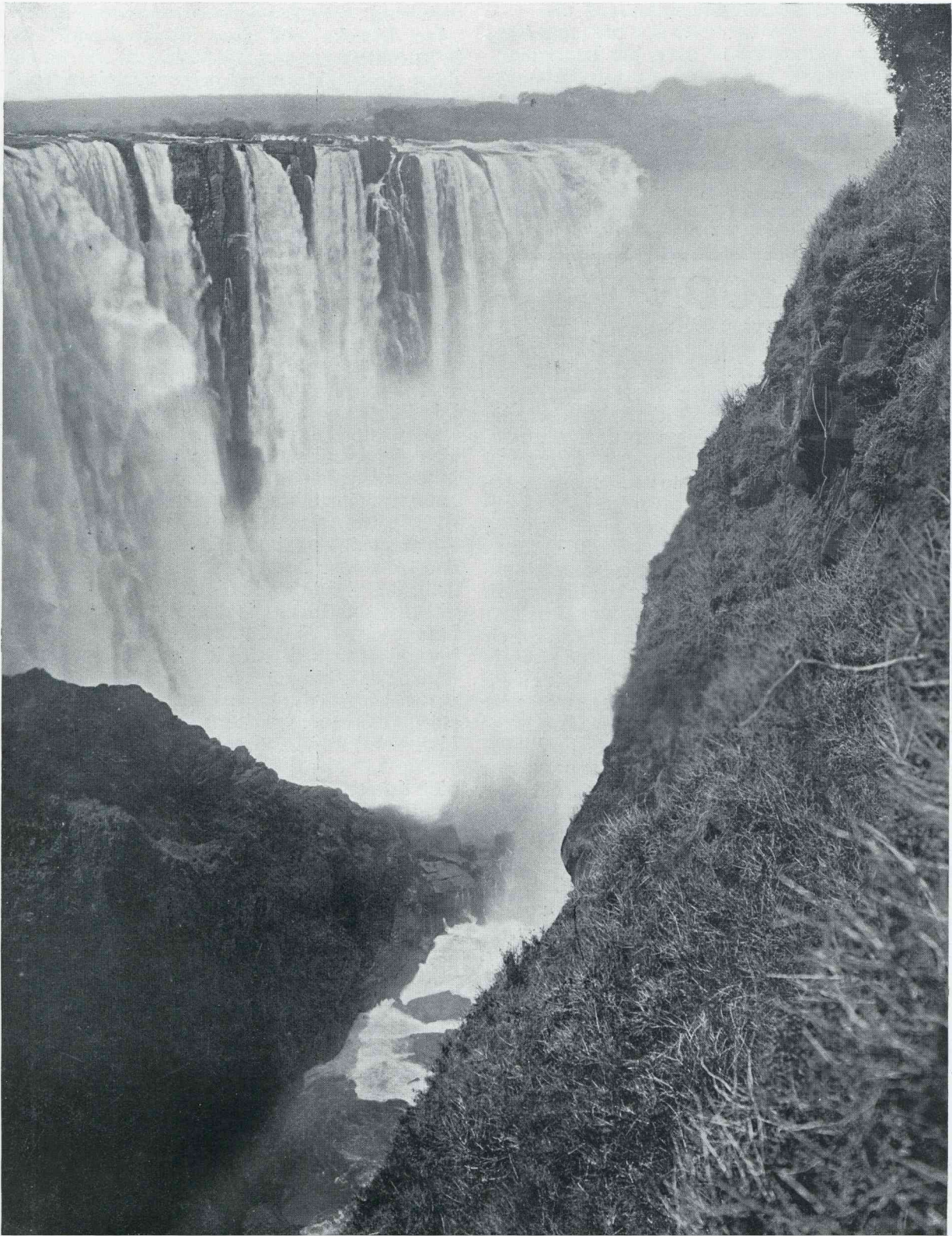

BUITEN

25^E JAARGANG N^O. 36

ZATERDAG 5 SEPTEMBER 1931

DE VICTORIA-WATERVALLEN IN ZUID-RHODESIA MET DE KLOOF BENEDEN DE VALLEN

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD:

HUN ZOON, DOOR ROBERT VAN PASSEN . . .	BLZ. 422, 432
DE RAADSELEN EN HET WONDER VAN ZUID-RHODESIA. (II. HET WONDER) (GEÏLL.) DOOR A. P. E.	BLZ. 421, 424—425
HUIS EN TUIN (GEÏLL.) DOOR MIEN RUYS .	BLZ. 425—427
DE KUNST DER ITALIAANSCHÉ GLASBLAZERS (GEÏLL.) DOOR RO VAN OVEN	BLZ. 427—429
ECK EN WIEL EN ZIJN KERK (GEÏLL.) DOOR W. J. VAN LINDONK	BLZ. 429—430
MIDDERNACHTZON (GEÏLL.) DOOR IVAR FALUDI . . .	BLZ. 430
DE DRUIVENKUR EN HET HERFSTFEEST TE MERRANO (GEÏLL.) DOOR M. VAN H.	BLZ. 430—432
BOOTLEGGERS, DOOR F. MEDER	BLZ. 432

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar Rokin 74-76, Amsterdam. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

HUN ZOON

DOOR ROBERT VAN PASSEN

ZE woonden op een klein dorpje diep verloren in de Kempen. Wat huizekens, laag en schuchter rond het kerkje bijeengetroepeld, en verder enkele hoefvetjes, hier en daar in het veld of bij de denboschen die het dorp heelemaal insloten in een kring van donker groen. 't Was alles. Er kwam geen trein, geen tram, geen krant dan alleen het zondagsblad met berichten van verkooping, geboorten en sterfgevallen. Om het overige van de wereld bekreunden de menschen zich niet. Wie naar de stad ging, moest te voet naar het naburige dorp, waar de stoomtram vier maal daags halte maakte. En zelfs deze tram stopte daar dikwijls nog nutteloos. Ongestoord lag het dorpsplein te soezen in de zon, uren lang verlaten, met alleen het slaan van de klok op den toren, traag en plechtig in de stilte, en het gierend zwieren der zwaluwen langs de slapende gevels der huizetjes. Daar woonden ze, tusschen de kerk en de school, in een hoekje van het roerlooze plein, De man was schrijnwerker. De vrouw hield een snoepwinkelje. Zoo kwamen ze stilletjes rond in het kleine leventje met zijn kleine behoeften op het kleine dorpje. Hun eenige vreugde was hun jongen. Hun werken, hun zorgen, hun sparen, het was al voor Stan, opdat hij zou vooruitkomen en eens 'n man worden die het beter had dan zij. Stan was hun trots en hun leven. Als hij 's morgens naar school trok, zijn blonden kop in de zon, flink en krانى en vol levenslust, dan keken ze hem na met een glinstering in hun oogen, om te zeggen: „Dat is nu onze jongen!” En ze voelden zich de wereld te rijk. Stan was een vinnige geest. Al was hij, in zijn vrijen tijd, wel eens haantje-vooruit in de kwapoetselij, in de klas was hij niet minder vlug en bij de hand. Meester Vindevogel vond er zijn behagen in, den jongen daar zoo te zien zitten, met zijn levendige kijkers, vol aandacht voor wat er gezegd werd. En als hij soms vader Verlinde ontmoette of 's avonds in „De Ekster” met hem 'n partijtje whist speelde, dan klopte hij hem vertrouwelijk op den schouder: „Ullie Stan, daar steekt een advokaat in, baas!” „Ja, ja!” lachte de ander fier, en overwoog dan bij zichzelf. „Waarom ook niet? Dat is nog meer gebeurd!” Inmiddels koesterde Stan nog niet zoo hooge toekomstdroom. Hij vond, lijk ieder ander jongen, zijn genoegen in het spel; maar liefst nog achter in den hof, met hun buurmeisje, Liezeke van den koster. Liezeke kon zoo fijne vertellingen doen, vol wonderbare dingen die nergens te zien waren; of ze bouwde grotten en kapellekes, met 'n Mariabeeldje te midden van veldbloemen en kaarseneindjes die haar vader van de kerk meebracht. Daar zaten ze dan stil, in bewondering verdiept, terwijl boven hen de merels floten in de zondoorglansde boomen. Samen trokken ze 's morgens op, en 's middags bleef Stan telkens wachten aan de poort van de meisjesschool om samen weer naar huis te gaan. Ze deden hetzelfde jaar hun eerste communie,

en als 't kermis was zaten ze samen in den touter of den paardjesmolen. Zoo trok de tijd voorbij en gebeurde het dat Stan bij meester Vindevogel niets meer te leeren had. Zijn ouders stonden op verzinnen welken stiel hun jongen te doen leeren. Maar meester Vindevogel sprak zoo mooi en zoo lang: „het was zonde, zoo'n jongen niet te laten voortstudeeren!”, dat ze ten slotte toegaven, met een zucht om al de nieuwe zorgen en besparingen die er voor hen aan verbonden waren. Stan zou dus naar het college gaan. Hij vertelde Liezeke, dat hij nu weg moest, naar de stad, en in langen tijd niet meer kon terugkomen. Het was een donkere Septemberdag, met zware wolken laag over de huizen heen, en windstooten in de huiverige boomen. Liezeke voelde zich heel klein en alleen, en ze wou wel schreien stillekens uit, van nameloze mizerie. Dan dacht ze dat Stan erdoor vooruitkomen zou, en ze hield zich sterk. „Zul-de goed oppassen, Stan?” vroeg ze. „Jao, Liezeke”. „En altijd braof zijn?” „Jao 'k”. Hij drukte haar de hand. Het was als een eed. 's Anderdaags, in den kleumigen ochtend, trok hij op. Vader Verlinde zou hem op zijn bestemming brengen. Moeder kwam mee tot in de deur; ze was aangedaan en kuste hem nog. „En braof zijn, jongen!” „Jao 'k, moeder”. Daarop gingen ze voort. Bij den koster werd boven een venster opengedaan. Stan keek omhoog en zag hoe Liezeke hem nog toewuifde. Het deed hem pijn, hij had zijn vader willen zeggen dat hij toch veel liever hier bleef, bij hen allemaal, maar vader liep ernstig en peinzend naast hem, hij dierf hem niet storen en stapte met benepen hart voort, den mullen zandweg op. Even keek hij nog om, bij den draai van de baan; ginder ver wuifde de witte zakdoek nog . . . Dan was het uit. Het was voor Stan een vreemde, nooit-vermoede wereld, dat college in de stad. De jongens waren er heel anders dan die van zijn dorp, veel fijner en onbegrijpelijker, er liepen geen rakkers onder lijk Rik Patat en Neel van Jan Pluim, en de leeraars sakterden en vloekten niet lijk meester Vindevogel. Stan voelde zich erg eenzaam, in dat groote, holle gebouw, en 's nachts, in 't donker, lag hij dikwijls te denken aan thuis, aan den hof en aan het kapelleke, aan de denboschen en de purperen hei. Stan werd dadelijk door de andere studenten aangezien als een vreemde eend in de bijt. Ze plaagden hem gedurig en scholden hem voor boerenlummel. Er kwam een verbittering in hem, een nijd tegen al die stadskinderen die er zooveel beter uitzagen dan hij en die daardoor het recht schenen te hebben hem te sarren en dol te maken. Waarom was hij ook maar 'n boerenlummel? siste hij in zichzelf. Hoe langer hij er over te dubben zat, hoe meer hij zijn ouders de schuld gaf van al de vernederingen die hij te doorstaan had. Hier waren de ouders steeds zoo keurig gekleed; thuis bij hem ging vader in werkkleeren en moeder droeg altijd hetzelfde grauwe kleed. Hij voelde iets als 'n schaamte, omdat zij arm waren; hij dierf niet bekennen aan zijn maten dat zijn vader schrijnwerker was en zijn moeder een snoepwinkel hield. „We drijven handel”, zei hij, ietwat grootdoenerig. Het was zijn eerste leugen; dagenlang kwelde ze hem. Als iemand op het dorp aan vader Verlinde vroeg hoe Stan het stelde: „Eerste klas!” lachte de man, „die wordt nog advokaat”. „Zoo?” „Jao, hij leert al latijn, jonk!” „Oei oei oei!” Lachende ging vader Verlinde verder. Hij alleen wist, hoeveel dat latijn hem kostte, hoeveel uren hij na zijn dagwerk nog door te maken had om wat geld bij te verdienen en de kosten van die dure studiën te kunnen dekken. Hij wist het, hoe dikwijls hij de bekoring van zich geschud had, ook eens op café te gaan, 's zondags, lijk de anderen; en dat het wel eens zwaar was, zich al die besparingen op te leggen. Maar hij deed het met vreugde; het was immers voor Stan, voor zijn grooten jongen! En als zijn vrouw soms vergeten had, 'n stukje vleesch te halen voor den middag, dan liet hij oogluikend toe en dacht stillekes: „Zij ook spaart, voor Stan!” en hij was er blij om. Het werden zware jaren voor vader en moeder Verlinde. Stilaan liepen ze wat meer gebukt, schuddebollend met hun oud, gerimpeld gezichtje: „ja, ja, zoo is het leven . . .”. Maar als Liezeke binnenkwam om naar Stan te vragen, dan herleefden ze weer heelemaal: „Die stelt het magnifiek, meiske!” Ze lachten en waren blij dat Liezeke hen niet vergat. Liezeke was nu al 'n heele meid geworden, frisch en blozend, met bloemekes op haar wangen. Moeder Verlinde keek haar na, als ze weer heenging, en verbeeldde zich een heeleboel mooie droomen voor de toekomst van haar zoon. „Als dat 's kon zijn!” prevelde ze, en er kwam een blijde glans in haar stille oogkes. Alles neemt een einde, ook de studiën van Stan.

Als hij zijn rhetorika gedaan had en thuis kwam was hij een pronte meneer, met fijne manieren en steedsche woorden, en de boerenjongens, die vroeger met hem bij meester Vindevogel geweest waren, dierven hem niet meer aanspreken met „Stan” of „jonk”. Ook Liezeke werd een beetje angstig, toen ze hem zag. Hij was nu een fijne meneer, met een boordje en een zwart hoedje, en hij sprak op de letter „lijk het groote volk van de stad.” Ze zei dat ze heel blij was, hem terug te zien, maar een vreemde schuchterheid weerhield haar, ze dierf niet zoo openhartig meer spreken lijk vroeger. ☼ Vader Verlinde dacht erover na, wat hem nu te doen stond. Hij begreep wel niet veel van al dat gedoe met scholen en hoogeschoolen, maar as het móést, kijk! hij zou zijn man nog wel staan! — Maar Stan had er anders over beschikt. Hij had stilaan een afkeer van de studie gekregen, wou de wereld in, op eigen beenen staan. In stilte had hij een betrekking aangevraagd op een bureau in de stad. Hij kreeg zijn aanstelling, en vader Verlinde had er zich bij neer te leggen. ☼ „As het zijn goesting is . . .” vergoelijkte moeder. ☼ „Jao, ik weet het wel”, zuchtte de ander, „maar hij had het ver kunnen brengen; en nu? . . .” ☼ Zoo zaten ze dan met z’n tweetjes weer alleen, twee ouwe menschjes die niet meer wisten waarom ze verder te leven hadden. Hun jongen was in de stad, en liet nog heel zelden iets van zich hooren. Alleen als hij in geldverlegenheid zat, zond hij een kaartje. Dan schraapte moeder heur spaarpenningen van die maand bijeen en zond ze hem. Een woordje van dank kreeg ze nooit; daar vroeg ze ook niet naar; „hij is weeral gered!” dacht ze, dat was haar grootste voldoening. ☼ ’s Zondags kwam Liezeke regelmatig inloopen, zoo gezeid om wat fruit of chocolade te koop, eigenlijk meer om eens vrij over Stan te kunnen uitspreken met de twee oude menschen. Moeder Verlinde was erg met haar bezoeken ingenomen, en ze trachtte dan ook voor iederen Zondag een of ander nieuws over haar jongen te hebben. Toen ze niets meer wist, begon ze stilaan te fantazeeren, verzon allerlei mooie dingen die met Stan gebeurd waren, schiep tusschen hen een beeld dat nooit bestaan had en dat hen allebei met wondere vreugde vervulde. ☼ Maar de levensbehoefte schenen bij Stan steeds zwaarder, de brieven werden dringender en het spaargeld van moeder was niet meer toereikend. Ze voelde er een pijn van aan het hart, een stille, knagende pijn die niet wijken wou. Zoo graag had ze nog méér gewerkt, nog méér willen verdienen, maar heur lichaam was versleten, het werk ging haar niet meer zoo vlug van de hand als voor twintig jaar. Toen vond ze plots: er stonden in hun huisje nog zooveel voorwerpen die ze eigenlijk niet nodig hadden. Luxe-dingen. Die klok konden ze best missen. Dat stel glazen gebruikten ze nooit. Die kleerkast stond overal in den weg. Als ze die dingen verkocht, had ze geld voor haar jongen! ☼ Iederen eersten maandag van de maand kwam nu een opkooper en laadde een of ander stuk uit haar huis op zijn karretje. Soms deed het wel even pijn, dat afscheid, ze waren zoo gewend aan die oude dingen, het was ’n brok uit hun leven; maar dan lachte ze stil, als ze ’t geld in handen kreeg: Stan zou tevreden zijn! ☼ Eens was de koster naar stad geweest, op boodschap voor de kerk. Korzelig en moe kwam hij thuis, zette zich bij het raam en sprak geen woord. ☼ „Wat is er?” vroeg Liezeke, die angstig werd om de vreemde doening van haar vader. ☼ „Ik heb Stan gezien!” siste hij woedend. ☼ „O, echt? Hoe zag hij er uit? Hebt ge hem gesproken?” ☼ „Daor komt niks meer van, hoor!” ☼ „Hoezoo?” ☼ „Ge moet uw gedachten nie meer op hem zetten! Hij deugt nie!” ☼ „Wa zeg-de?” ☼ Liezeke schrok zoodanig, dat ze puur-wit werd van angst. Ze voelde haar bloed lijzeken wegstrijzen, en ze dacht dat ze seffens ging vallen, ergens in een cirkeling ging wegduizelen. ☼ „Hij liep met ’n meiske aan z’n arm, een van de groote chic . . .”. ☼ „Dat is niet mogelijk, vaoder . . .”, hijgde ze. ☼ „Zwijg! ’t Is gedaan! . . . We zijn wij maor boeremenschen, meiske, arme dutsen . . . wa’ zouden wij bij zoo fijn stadsvolk gaon doen? . . .”. ☼ Dien nacht lag Liezeke slapeloos in de donkerte, zacht schreiend aldoor in haar kussens, van armoe en ontgoocheling. Ze was een arm, klein meiske en ze had alles verloren wat ze bezat. Ze werd bleek en mager, en op zekeren dag moest ze te bed blijven. ☼ Moeder Verlinde vroeg wat haar scheelde. ☼ „’t Is niks”, zei de koster, die moeder Verlinde geen pijn wou doen. ☼ Maar ’n moederhart voelt diep. Dien avond schreef ze naar Stan dat Liezeke ziek lag en dat hij moest komen. Het was een moeilijk werk, die brief; ze was het schrijven niet gewoon, haar handen beefden. Het duurde wel den heelen avond. Ze bracht hem nog naar

de post. Dien nacht sliep ze rustiger. ☼ Er kwam geen antwoord. Geen téeken van Stan. Haar hart kromp ineen, van vage onrust. Na twee weken schreef ze nog eens. Weer tevergeefs. Net of er geen Stan meer bestond. En Liezeke werd met den dag zieker. Al wat de dokter deed, bleef vruchteloos; ze schudde het hoofdje stillekes en zei dat ze niets nodig had. Het was deerlijk om zien, dat witte meiske dat daar zoo stil te turen lag, zonder eenige klacht. ☼ Toen nam moeder Verlinde een groot besluit. Ze zou zelf naar de stad gaan en haar jongen overhalen mee te komen. Ze zocht een en ander bijeen om mee te nemen: ’n pak chocolade, ’n stuk spek, wat linnen; ook de trui die ze voor Stan gebreid had. „We staan voor den Winter”, meende ze, „hij zal het goed kunnen gebruiken”. Ze knoopte alles bijeen in een handdoek en begaf zich op weg. ☼ Het was een grijze herfstdag, nevelig en stil. Een kille wind schuurde door de spichtige brem en de sparren zuchtten. Er was geen mensch op de lange baan. Bij den stoomtram moest ze nog een half uur wachten. Eindelijk schoot hij in gang, hotsend en botsend door het grauwe heideland. ☼ Tegen den middag kwam ze in de stad aan. Ze had geen tijd om te gaan eten, ze wou eerst naar Stan toe en hem zeggen hoe het was thuis. Ze moest wel vijf maal den weg vragen, ze was nooit bij Stan geweest en die stad was zoo vreeselijk groot. Het gedruisch verdoofde haar geest. Wat moet het schrikkelijk zijn, in zoo’n hel te wonen! peinsde ze, terwijl ze doorliep. Ieder oogenblik vreesde ze overreden te worden. Eindelijk stond ze voor het huis waar Stan inwoonde. Ze belde tweemaal. Het duurde een heelen tijd vooraleer de deur openging. Opeens stond Stan vóór haar. Hij schrok, en stotterde: ☼ „Moeder . . . gij?” ☼ „Jao, Stan”, lachte ze en trad binnen. Ze was blij haar jongen eindelijk gevonden te hebben, en ze wou haar vreugde uiten op allerlei wijzen. ☼ „Hoe is het, jongen?” vroeg ze. ☼ „Goed”, deed Stan kregel. ☼ Hij stond daar heel bedremmeld voor haar, als een vreemde haast, als een die tracht zich zoo gauw mogelijk van een lastig persoon te verlossen. ☼ „Waarom zij-de gekomen?” vroeg hij. ☼ Ze schrok van dien barschen toon. Ze keek op naar zijn hard gezicht en ze voelde zich klein en stumperig. ☼ „Jao, ziede”, hakkelde ze, „ge weet misschien nog nie, Stan, da Liezeke zoo ziek is; ge moest ’s overkomen, jongen, gij alleen kunt haar genezen . . .”. ☼ „Ikke?” ☼ „Jao, Stan; ge weet wel, ge waort gijlie altij goei vrienden, zooveel as verloofd; ik wou u komen halen, dan is ze genezen . . .”. ☼ „Ik denk er nie aan, moeder. Ik heb nooit iets mee Liezeke te stellen gehad!” ☼ „Wa zeg-de, Stan?” ☼ „Nooit! Daarbij, moeder, ik heb hier in de stad m’n goesting gevonde; ik ga hier trouwen”. ☼ „O . . .”, zei ze zwak. Ze voelde haar hart steeds heviger kloppen. Haar knieën beefden. Ze was oud en ze dierf niet zeggen wat ze dacht. ☼ „Luister”, deed Stan haastig met een schuwen blik naar de kamerdeur: „de familie van mijn verloofde is daar, het is beter dat ge nu weggaat, moeder. Ge begrijpt, een zeer gedistingueerde familie, het is beter dat ze u niet zien in uw . . . in dat boerenkleed . . . Ge verstaat toch wel, moeder?” ☼ „Ja, ja . . .”, knikte ze. Ze verstond. Een hevige pijn kwam aan heur hart. Ze boog het oude hoofd en de kanten muts gleed weg. Ze voelde zich moe, moe om ergens te gaan zitten en nooit meer op te staan. ☼ ☼ „Ja, ja . . .”, zei ze maar, bedremmeld. ☼ Dan ging ze buiten. Langzaam, met kleine pasjes, den rug gebroken, sukkelde ze voort. De stad raasde langs haar heen, ze merkte er niets van. Ze sjokte maar voort, met haar oude drentelpasjes van moe, versleten menschje. Ze had een zoon grootgebracht, in zorgen en sloven, en nu was heur muts te leelijk en heur rok te grauw. Ze verstond. Ja, ja, het was goed aldus. Ze wou het geluk van haar jongen niet in den weg staan. Ze ging. Ze hinkte moeilijk tot bij den stoomtram en zette zich in een hoekje. Log en stampend zette de tram in gang. Het waren oude voertuigen, ze konden niet goed vooruit, ze kropen moeilijk door de wijde, leege heide voort. De avond viel. Een zware, massieve donkerte die den tram vulde met zwijgende huivering. Aan de andere zijde zat nog een oud boertje te dommelen, stil in zijn eigen weg. En moeder Verlinde keek met haar zwakke oogjes den nacht in . . . den nacht in . . . ☼ Ze was blij, als ze eindelijk weer thuis kwam. Haar man zat in de keuken z’n pijp te rooken. Verwonderd keek hij haar aan, ze was zoo klein en miserabel en ze kon niet spreken van de pijn. ☼ Hij wees op het pakje, dat nog steeds aan haar hand bengelde. Toen zuchtte ze: „Jao”, zei ze, „zoo is het . . .” ☼ Een voor een deed ze de voorwerpen uit den handdoek: de chocolade, het spek, den trui. (Slot op bladz. 332)

DE VICTORIA-WATERVALLEN IN ZUID-RHODESIA. DE MAIN FALLS VAN RAIN FOREST UIT GEZIEN

De raadselen en het wonder van Zuid-Rhodesia

II. HET WONDER

Op den 16en November 1855 werd een eenzame blanke door inlanders voortgepagaaid over de breede wateren van den Zambezi, enkele mijlen boven de plaats waar, volgens de vol ontzag vertelde verhalen zijner gidsen, de rivier plotseling in de diepte verdween, waar de waterval Mosi-oa-tunya, „de rook, die leven maakt”, moest zijn. Behendig pagaaiden de Makololo's de kano tusschen de met dichten plantengroei bedekte eilanden en langs uitstekende rotsen in de richting der nevelkolommen — van onderen wit, van boven donkerder wordend — en van het in kracht toenemend gerommel der neerstortende watermassa's. Naar een eiland pagaaïend, baanden zij zich een weg door het weelderige struikgewas, al spoedig doorweekt door den neervallenden stofregen, tot zij, aan een kalen rotswand komend, bemerkten, dat zij zich midden tusschen geweldige watervallen bevonden, op een eiland, dat als het ware balanceerde op den rand van den afgrond, aan beide zijden omgeven door de met donderend geraas neerstortende watermassa's. ☼ Die eenzame reiziger was Dr. David Livingstone, de stoutmoedige zendeling en ontdekker, de eerste blanke, die de watervallen van den Zambezi zag, welke hij naar koningin Victoria noemde. Zijn eigen naam blijft verbonden aan het eiland, van waar hij dit wonder van Zuid-Rhodesia aanschouwde. ☼ De Zambezi is één der grootste rivieren van Afrika en een der weinige in dit gedeelte van het Zwarte Werelddeel, die ook in het droge seizoen water bevatten, zoodat de vallen het geheele jaar door in werking zijn. Zij zijn niet veroorzaakt door vulkanische werking, maar doordat de rivier haar bedding niet verder uit heeft kunnen slijpen, immers zij stroomt hier over een geweldige basaltlaag. ☼ De verdeling in een droog jaargetijde en een regenseizoen heeft ten gevolge, dat de watermassa's van den Zambezi naar gelang van het jaargetijde aanzienlijk verschillen en ongetwijfeld heeft elk seizoen zijn speciale attracties. Van Januari tot Mei is de waterstand hoog, het laagst is zij van October tot December. In vloedtijd is de aanblik het machtigst, dan vormen de vallen practisch één aaneengesloten watergordijn, dat kolkend tusschen de basaltrotsen vóór den afgrond, schuimend en bruisend over

den rand van de kloof schiet, om onder een geweld als van een aanhoudende kannonade uiteen te spatten, weer neer te vallen in de kloof, dan weer tegen de gitzwarte wanden omhooggeslingerd te worden, weer neer te ploffen, wervelend en terug kolkend tot in het oneindige. Zware wolken van miriaden waterdeeltjes worden de lucht in geslingerd, alle uitzicht belemmerend, des te fraaiër het zonlicht brekend, zoodat prachtige regenbogen de vallen in haast volkomen cirkels overhuyven. Het is echter te begrijpen, dat men in dezen tijd door die dichte nevels niet een juisten indruk krijgt van de majesteit der vallen. In de droogste maanden is de watermassa slechts op enkele plaatsen aanzienlijk en de waterhoogte in de kloof onder den val verschilt dan ook niet minder dan ongeveer 20 meter met die in den regentijd. Zonder twijfel heeft men dan een beteren kijk in de kloof en de zoogenaamde „Boiling Pot”, de ingang tot de kloof, waardoor beneden de vallen de Zambezi over een afstand van 60 kilometer verder zeewaarts stroomt. Het meest aanbevelenswaardig is daarom een bezoek, wanneer de droge tijd voorbij is, maar de rivier nog niet de volle watermassa's harer zijrivieren te verzwelgen heeft gekregen. ☼ Boven de vallen is de Zambezi ruim anderhalven kilometer breed, vernauwt zich een weinig waar hij de Maramba opneemt, om dan weer uit te dijen tot een breed meer, bezaaid met grootere en kleinere eilanden, sommige naakte rots, de meeste echter begroeid met boomen en dicht tropisch struikgewas. In het droge seizoen is hij hier een kalme, breede stroom, die rustig het onbekende der vallen tegemoet gaat, op vele plaatsen doorwaadbaar en tot dicht bij den afgrond met kano's te bevaren is. De beide groote eilanden Livingstone-Island en Cataract-Island verdeelen met nog enkele andere de rivier over haar volle breedte in afzonderlijke vallen, met een gezamenlijke lengte van ruim 1600 meter, die zich van den meer dan honderd meter hoogen afgrond storten in de kloof beneden, vanwaar het water van de boven de vallen van zoo machtige rivier geperst wordt in een canyon van even honderd meter breed, ontstaan, gelijk trouwens ook de val zelve, door een geweldige scheur in de basaltlaag. ☼ Bij de beschrijving der Victoria-Watervallen in zijn boek

„Tales of Travel” wijst Lord Curzon er op, dat zij in één opzicht achterstaan bij den Niagara: immers hier komt het water in een geweldige massa op den val afstroomen om, als een monsterachtige golf naar den afgrond kruivend, zich over den rand te storten, terwijl de vallen van den Zambezi — vooral in den drogen tijd — gebroken zijn in verschillende kanalen door eilanden en rotsen, waartusschen het water omgewerveld wordt alvorens zijn uiteindelijke plons te doen. Maar eenmaal over den rand leken zij Lord Curzon alles in grootschheid te overtreffen, wat hij ooit aan dergelijke schouwspelen gezien had. En wel om twee redenen. In de eerste plaats is de rotsmuur waarlangs het water omlaag stort, loodrecht, slechts op enkele plaatsen onderbroken door op den bodem liggende basaltblokken, die het water tot een orkaan van schuim en nevels doen uiteenspaten. Een zwarte muur, meer dan honderd meter hoog en meer dan anderhalven

DE VICTORIA-WATERVALLEN IN ZUID-RHODESIA. DEVIL'S CATARACT

kilometer lang, over den top van welken geweldigen afgrond een voortdurende lawine van water stort, behalve op drie plaatsen, waar tamelijk groote eilanden, tot den rand van de kloof jungleachtig begroeid, een deel der rots hebben beschermd en een ebonieten massa tusschen de sneeuwwitte vachten ter weerszijden glinstert. Het tweede kenmerk acht deze bevoegde beoordeelaar nog merkwaardiger. Dit is, dat men niet, zooals veelal elders, de vallen slechts van een bocht der rivier uit kan zien, maar dat de natuur hier als het ware den bezoeker het aanschouwen zoo gemakkelijk mogelijk heeft gemaakt door den vorm der kloof. Want ofschoon de rivier zich in welhaast rechte lijn in de kloof stort, heeft deze slechts één uitlaat, waar al het over den rand gestorte water zich een weg baant naar de Boiling Pot, om zijn zigzagafdeling naar zee te beginnen. Het gevolg hiervan is, dat, behalve op deze plaats, het water wordt opgesloten in de kloof, die bijna nergens meer dan 130 meter breed is en dat men van beide zijden af langs de kloof kan loopen, behalve bij het punt, waar het water wegstroomt. De toeschouwer ziet dus de vallen onmiddellijk tegenover zich liggen, „tastbaar, want de wolken stofregen slaan ons in het gezicht, één en al beweging, want de hemel boven ons en de aarde beneden ons schijnen evenzeer in actie, hoorbaar, want in onze ooren rommelt de eeuwige donder”. Ongelijk aan de Niagara, bedorven tot een kijkspel, heeft de hand van den mensch de natuur hier slechts op één punt gewijzigd. Over de canyon is namelijk een spoorbrug gelegd en wel, op wensch van Cecil Rhodes, zóó, dat de stofregen der nevelwolken de treinvensters besproeien kan. De ijle bouw der brug sluit zich volkomen aan bij de omgeving en doet aan de grootschheid der omringende natuur geen afbreuk. Van alle zijden kan men de vallen: de Westelijke of Devil's Cataract, de Main Falls, in tweeën verdeeld door een groot rotsblok, de Rainbow Falls en de Oostelijke Cataract, gemakkelijk bezichtigen. Een pad leidt van het Victoria Falls Hotel naar het jungleachtige Rainforest, waar de boomen staag druipen, waar de bodem eeuwig nat is en waar de toeschouwer in een ommezien doorweekt raakt. Op vele plaatsen leidt het pad vlak langs den afgrond, zoodat men recht tegenover zich de vallen ziet en onder zich de kolkende, warrelende massa, voor zoover nevels het uitzicht niet belemmeren. Van hier af heeft men ook een prachtig gezicht op de Oostelijke Cataract, die men schuin rechts ziet, waar het water neerschiert op een aantal vooruitstekende rotsen, zoodat hier de val een waaivorm aanneemt. De Rainbow Falls, het fraaiste te zien van Danger Point, een vooruitstekende rotspunt, hebben een eigenaardigen val, doordat, zooals bijgaande foto doet zien, het water hier eerst over een rotshelling wervelt, alvorens zijn val in de steile

diepte te doen. De spoorbrug overgaand, vanwaar men eveneens een schitterend gezicht op de vallen en de canyon heeft, kan men door de Palm Grove afdalen naar de Boiling Pot, tenminste in het droge seizoen. Hier staat men dan op gelijke hoogte als het neergestorte water. Zeer aan te bevelen is ook een bezoek aan de groote eilanden, Livingstone-Island en Catacact-Island, die men in het droge seizoen per kano bereiken kan. Op Livingstone-Island bevindt zich nog de boom, waarin de groote reiziger zijn naam sneed, „de eenige keer, dat ik mij aan deze ijdelheid schuldig maakte”, schrijft hij in zijn dagboek. Van de inscriptie is echter zoo goed als niets meer over. Een pad leidt door de dichte boomen- en plantenvegetatie naar den rand, vanwaar men een prachtig gezicht heeft op de Main Falls en de Rainbow Falls. En het is dan ook volkomen waar, wat Lord Curzon in zijn hierboven aangehaald boek schrijft: „Terecht mag de Zambezi-val beschouwd worden als het grootste rivier-wonder ter wereld. Nimmer zal bij hem, die dit gezien heeft, de indruk vervagen van die torens van vallend schuim, den donder der waterphalanxen, aanstormend en aanwervend, te pletter stortend op den bodem van den afgrond en de stofregen-vlagen, opwaarts sissend als een reeks vuurpijlen. Wanneer de trein langzaam het woud binnenrijdt en ons terugvoert naar de alledaagsche wereld, dan besluiten de mist-wolken, die als rook tusschen de boomen slieren en een dicht, wit baldakijn vormen, duizend voet hoog in de lucht, en de diepe donder, welks weerkaatsingen de lucht nog vervullen, dan besluiten deze een unieke ervaring en bekronen een onuitwisbare herinnering”.

A. P. E.

HUIS EN TUIN

WAT is de bedoeling van een tuin? Ieder mensch zal er iets verschillends in zoeken. In een bepaalde periode zal echter een zekere gedachte het meest naar voren komen. Met den grooten omkeer in de architectuur is een zoeken en twijfelen ontstaan, hoe de tuin nu zou moeten worden opgelost in verband met het huis. Zooals alle nieuwe stroomingen gewoonlijk eerst sterk overdreven worden is ook de wensch naar „zakelijkheid” de oorzaak geworden van een periode van groote nuchterheid in den tuinaanleg. Wanneer het verband tusschen huis en tuin te sterk wordt doorgevoerd, wordt de tuin een voortzetting van het huis. Deze opvatting vond v.n.l. in Duitschland veel opgang; bij de witgepleisterde, vlakke landhuizen, eenvoudig en zuiver van lijn, wordt een tuin ontworpen, even ontbloot van fantasie als het huis. Een witte muur omsluit een vlak grasveld, een enkele boom breekt

de eentonigheid en werpt haar schaduwspel over 't gras, een rechtlijnige vijver wordt gebruikt als zwembasin en de wolken spiegelen zich in het heldere water. Alles zuiver, klaar en overzichtelijk. Evenals de schilderijen in huis geveerd worden als een teveel, zijn bloemen overbodig in dezen tuin. Zoo'n tuin vormt zeer zeker een sterke eenheid met het huis en geeft een indruk van rust, maar ook van verveling. Sommige menschen zal zoo'n tuin voldoen, maar velen verlangen er iets anders van dan een voortzetting van het huis. De tuin kan ook een sterk contrast vormen met het huis, zonder een indruk te geven van onevenwichtigheid. Het huis, nuchter, praktisch en zakelijk, staande temidden van een uitbundigen groei van planten, die zich volop kunnen uitleven. Hoe hier de overgang te maken is, blijft uitsluitend een kwestie van zuiver aanvoelen. ☼ Als terugslag op de zakelijkheid komt het verlangen: terug naar de natuur. Gelukkig hebben we genoeg geleerd om nu niet weer te vervallen in de fouten van de romantiek van vroeger. Kronkelpaadjes zijn geen noodzaak om „natuur" te geven. Een rechtlijnige aanleg, omgeven door bloemenranden, geeft voldoende gelegenheid het leven in de natuur te kunnen volgen. ☼ Naast den aangelegden tuin komt nu ook de wilde, natuurlijke tuin. Hier is eigenlijk van een aanleg geen sprake meer; het huis staat eenvoudig in een bloemenwei, geheel natuurlijk, een wijd-uitgegroeide boom geeft schaduw, hier en daar staat een flinke groep bloemen in één soort, dat is alles. 't Woord aanleg of tuinkunst is hier overbodig, van Kunst is hier geen sprake, hoewel juiste in-deeling van doorzicht en beplanting en een evenwichtige groepeer-ring van licht en donker, geen lichte taak zijn, toch wil 't zuivere natuur zijn, zonder meer en ook

daarin kan een groote voldoening liggen. Het verschil bestaat hierin of men in zijn tuin de natuur wenscht weer te vinden of dat men den nadruk legt op zijn aesthetische waarde en dus juist de hand van den kunstenaar er in wenscht te zien. In de meeste gevallen is tuinaanleg geen absolute

Kunst, daarvoor zijn er teveel factoren waarmee rekening gehouden moet worden en wel in de eerste plaats door den eigenaar die in zijn tuin leven moet en wiens wenschen moeilijk genegeerd kunnen worden. Meestal is 't een compromis. ☼ Maar waarin de oplossing ook gezocht wordt, altijd is een goede overgang van huis naar tuin noodzakelijk en de stijl van het huis zal steeds de naaste omgeving bepalen. De meeste landhuizen vragen om begroeiing; geheel verscholen tusschen groen en bloemen vormen ze een eenheid met het omringende landschap, terwijl de lijnen van een sterk architectonisch gebouw niet verwaagd mogen worden door beplanting. ☼ Hier zal het huis het beste uitkomen, omgeven door een terras van tegels of flagstones met enkele kruipende plantjes er tusschen of door een goed onderhouden grasveld. ☼ Begroeiing van de muren verzacht den harden steen. ☼ Vroeg in het voorjaar zijn het *Jasminum nudiflorum*, *Forsythia* en Japansche *Pyrus* (*Chaenomeles*), die kleur brengen. Daarna Blauwe Regen, *Clematis* en klimrozen. Tegen een witten muur komen donkere soorten als *Clematis Jackmani* en *C. integrifolia Durandi* 't mooiste uit. De vroeg bloeiende zacht

lila-rose *Clematis montana* is prachtig tegen een donkeren muur of houten schutting, evenals de witbloeiende *Clematis paniculata* of *vitalba*. Ze hebben alle een warme, beschutte plaats nodig, evenals *Pyra-cantha Lalandi*, een groenblijvende heester, die als klimplant geleid kan worden en in het najaar fel-oranje bessen krijgt. Vooral in Engeland zijn heele huizen hiermee begroeid. Wil men snel een groote oppervlakte laten begroeien, dan is niets mooier dan *Polygonum Aubertii* of *Bruids-sluier*. ☼ De zelfklimmende wingerd (*Parthenocissus tricuspidata*) groeit het beste op het

Zuiden, maar ook in de schaduw is deze nog te probeeren, al groeit hij dan wat langzaam. Tegen pilaren van een wand of een Pergola is Blauwe Regen zeer aan te raden, alleen duurt het ongeveer 6 jaar eer deze bloeit. De groote bladen van Duitse pijp (*Aristolochia*) slingeren zich krach-

Foto Moerheim

BEGROEIING VAN DEN GEVEL VAN HET HUIS

Foto Moerheim

BEPLANTING AAN DE NOORDZIJDE VAN HET HUIS

tig om de palen en geven al spoedig eenige schaduw. Tegen het huis kan de beplanting in hoofdzaak bestaan uit heesters als *Berberis stenophylla*, *B. Wilsonae*, *B. Thunbergi atropurpurea*, *Cotoneaster Dielsiana elegans*, *C. Simonsi*, *C. horizontalis*, *Senecio Greyi* en dergelijke, gedeeltelijk groenblijvende planten. Hiertusschen kunnen Tulpen geplant worden en Irissen. Plant men ervoor langs een rand *Nepeta*, dan is er 't heele jaar door een vroolijk geheel. ☒ Zelfs aan den Noordkant is een goede beplanting mogelijk, wanneer de plantenkeus maar goed is. De muren worden hier begroeid met Klimop en Kamperfoelie. Sterke heesters zijn *Lonicera nitida*, *Mahonia aquifolium*, *Ribes alpinum*, *Berberis verri-culosa* en *candidula*. De krachtige Bekervaren (*Mattheucia struthiopteris*) schiet hiertusschen op en om 's zomers wat kleur te krijgen kunnen er vuurroode *Geraniums* tusschen geplant worden. Het uitzicht uit de kamers in den tuin is van groot belang. Met de beplanting moet er vooral op gelet worden, dat geen boomen of groote struiken het gezicht belemmeren. Maakt men echter een doorkijk tusschen boomen door, dan wordt het perspectief nog vergroot. Om echter in de onmiddellijke omgeving van het huis toch wat bloemen te kunnen hebben, vooral in het voorjaar wanneer men nog niet buiten zit en de boomen kaal zijn, is een uitzicht door de ramen op bloemen een voortdurend genot. Hiertoe kan een ingesloten, rechthoekig tuintje ontworpen worden. In de bedjes, die omgeven zijn door *Ameria*-randen en baksteenpaadjes, staan rozen in verschillende kleurvakken, maar vooral in het voorjaar is hier een kleurenweelde van Tulpen, die tusschen de rozen geplant zijn en die men na den bloei laat afsterven. De Tulpen behoeven niet opgenomen te worden, blijven verscheidene jaren achtereen goed. ☒ De rechtgeknipte *Cotoneaster* heg trekt dit gedeelte bij het huis, maar er over heen ziet men het grasveld dat vol staat met *Crocussen* en *Narcissen* en later met *Vingerhoedskruid*, in de schaduw van groote beuken. Zoo ontstaat een overgang van het rechthoekige gedeelte bij huis naar het wijde grasveld.

MIEN RUYS

De kunst der Italiaansche glasblazers

N IET zòd ver wijkt naar den horizon van het menschelijk bewustzijn het ontstaan van het glas als de kunst van den pottenbakker, maar toch ver genoeg om een legende eraan te verbinden. Immers het glas zou louter aan het toeval zijn te danken, het toeval, dat eenige Phoenicische kooplieden bijeenbracht aan het strand der zee. Zij bereidden er den avondmaaltijd op een open vuur en ziet, toen de ketel van het vuur was gelicht en het vuur gedoofd, vonden de kooplieden tusschen de asch scherven, welke door de hitte van het vuur ontstaan waren, door de toevallige aanwezigheid van salpeter in het zand, waarmee de asch van het verbrande hout zich had vermengd. ☒ De nuchtere waarheid is echter, dat voor de bereiding der glasmasa een hoogere temperatuur noodig is dan zich ontwikkelen kan zelfs bij het felst brandende vuur, dat aan de buitenlucht wordt blootgesteld. Wel waren de Phoeniciers de eersten, die glazen voorwerpen exporteerden en wonderlijk mag het worden genoemd, dat de glasfabricatie van den modernen tijd nog steeds berust op dezelfde principes als die gebruikt werden in legendarischer tijden. ☒ Vast staat dat de Egyptenaren reeds 15 eeuwen v. Chr. de blaaspijp gebruik-

ten, die de glasblazers van Murano bij Venetie, het beroemde glasblazerseiland, nog heden ten dage hanteeren, zooals ze dit tijdens de Renaissance deden. Onze aandacht werd op dit kunstbedrijf weder gevestigd door de tentoonstelling, welke in het voorjaar door de Venetiaansche Kamer van Koophandel in het Stedelijk Museum te Amsterdam werd gehouden; de bijgevoegde afbeeldingen der voorwerpen, op die tentoonstelling bijeengebracht, geven uitnemende voorbeelden van de buitengewone technische vaardigheid, die deze moderne Italianen uit het verleden hebben gered. Over den aesthetischen kant wil ik in dit artikel niet uitweiden:

elders, waar een dergelijke beschouwing beter op zijn plaats moet worden geacht, geef ik hierover mijn meening. ☒ Maar wel lijkt 't me voor de lezers van dit tijdschrift curieus om eenig inzicht te krijgen in de wijze, waarop al deze grillige vormen, deze soberheid en deze fantasie tot stand komen. ☒ De wijze waarop de moderne glasblazer zijn werkstukken fabricceert, verschilt niet van de methode, reeds op de muurschilderingen van Beni-Hassan afgebeeld. Allereerst dan worden potasch en menie in den mengtrommel door wentelende messen tot één evenwichtige grondstof verwerkt. Als de mengtrommel niet lang of niet snel genoeg wordt rondgedraaid, zal de kwaliteit van het glas daarvan de gevolgen toonen; dan ontstaan er krampen en swallen, welke later het werk van menigen glasblazer onbruikbaar maken. ☒ Is het mengen der droge grondstoffen afgeloopen, dan worden ze naar den oven gevoerd, het helsche middelpunt der glashut, waarop alle aandacht zich dadelijk concentreert, zoodra men binnenkomt en waar de werklieden wezens uit een andere wereld schijnen, vloeiend vuur hanteerend met onbezorgde gemakelijkheid. De tegenwoordige gemetselde ovens vertoonen nog dezelfde structuur als de zestiende-eeuwsche, waarvan in *Agricola's* „*De re metallica*” een afbeelding wordt gegeven. Onder den grond wordt het vuur gestookt, dat twee jaar lang nacht en dag brandende wordt gehouden. 't Blaast naar boven naar de eerste verdieping van den oven: daar zijn naast elkaar de leemen smeltpotten, door pottenbakkers met de hand vervaardigd, opgesteld, met tusschenruimten van 12 à 14 cM. om de vlammen te laten doortrekken, waarin menie en potasch, zand en soda, bij een temperatuur van 1250—1300 graden tot een dikke brijachtige massa worden versmolten. ☒ Hoe langer dit smeltingsproces duurt, des te dunner en helderder wordt de gloeiende glas-

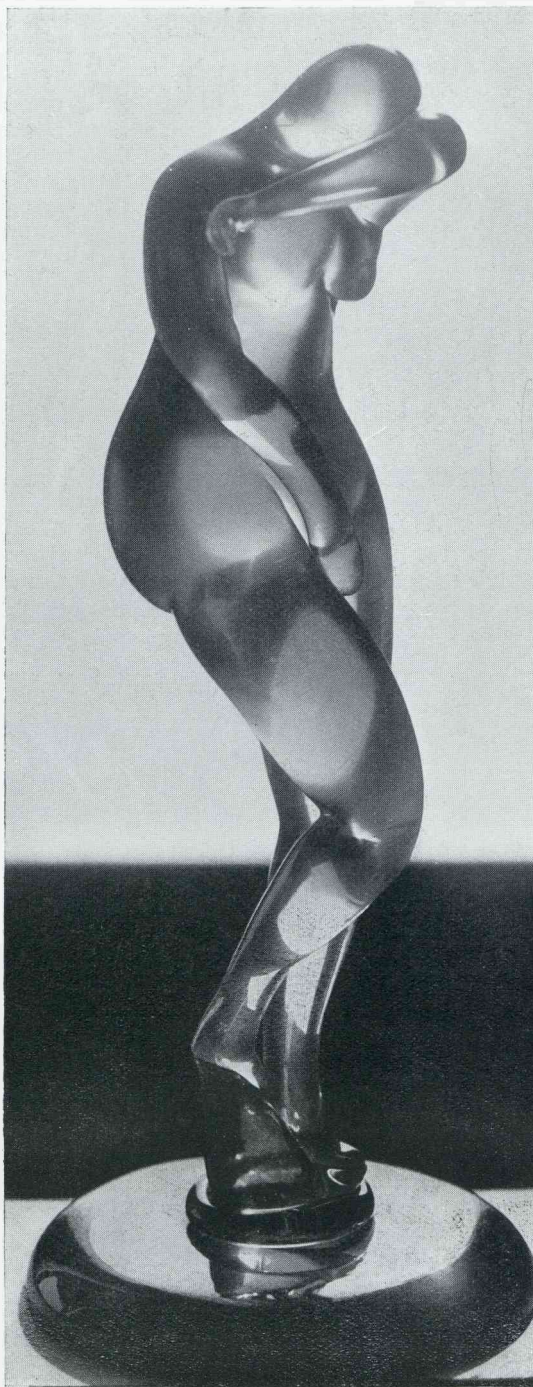

Foto C. J. Steenberg

ITALIAANSCH GLAS. VROUWENFIGUUR

masa. Ze is van een hitte, welke den ongewenden bezoeker ondragelijk is, maar voor den werker weinig letsel schijnt te beteekenen. ☒ Heel verschillend is de kwaliteit dier glasmasa's, welke in denzelfden oven worden gesmolten. De mengsels menie en potasch, zand en soda zijn na 10 uur smelten één dikke brij geworden; dan ontstaan groote blazen, welke na verloop van tijd hoe langer hoe kleiner worden, totdat de brij na 20 à 24 uur helder en doorzichtig zich vertoont. Om intusschen het te gebruiken glas zooveel mogelijk van iedere onreinheid te zuiveren, om vuil glas en blazen eruit verwijderd te houden, drijven in de oogverblindende massa ringen van pijpjarde, zoogenaamde kransen. Daarin bevindt zich het zuivere glas en zòd geoefend is het oog van den jongen, die telkens de vereischte hoeveelheid glas met een langen ijzeren blaaspijp te voorschijn haalt, dat hij in den verbijsiterenden vuurgloed, welke iederen ongeefende onmiddellijk doet terugdeinzen, gemakkelijk dien ring en in dien ring

bijna iedere onzuiverheid kan herkennen. ☼ Als de jongen het gloeiende bolletje glas, een kleverige massa, op de blaaspijp heeft gezwaaid, brengt hij het naar den eigenlijken werkmán, den glasblazer. Nog is de massa één geheel, de werkmán blaast door de buis en het glas zwelt en wordt hol, ongeveer zooals de bekende elastieken blaasjes, waarvan 't krijschend gepiep kinderen en groote menschen op de kermis in verrukking pleegt te brengen. ☼ Maar dit glas heeft nog niet den vereischten vorm, 't hangt als een groote druppel aan het einde der blaaspijp. Bij den voet van den glasblazer

staat de metalen vorm, waarin deze holle druppel wordt neergelaten, nadat hij op de walsplaat werd gelijk gerold. Door een pedaal wordt de vorm gesloten en zoolang door de blaaspijp in het glas geblazen, tot de vorm geheel is gevuld. ☼ Daarbij wijst de routine den werkmán den weg: weder een trap op de pedaal en het nog gloeiende, nu gevormde glas wordt op sintels gelegd, waar 't met een soort groote nijptang van de blaaspijp wordt afgesneden; ofschoon 't voortdurend in beweging wordt gehouden, koelt 't toch eenigszins af, evenwel nog lang niet voldoende ter verdere bewerking. Daarvoor is 't noodzakelijk, dat het eerst nog geruimen tijd in den koeloven doorbrengt, welke zich in den grooten oven boven den smeltoven bevindt en waar een „matige" temperatuur van 450 gr. zorgt voor een geleidelijke afkoeling. Hoe dunner het glas is, hoe sneller het smelt en broos en hard wordt, het gevormde glas wordt op wagens geladen, die langzaam door den koeloven worden getrokken. ☼ Acht uur zijn noodig om van een temperatuur van 450 gr. te komen tot de temperatuur van de atmosfeer. Dan is het wonder voltooid: uit de kleverige glibberige, ongevormde glasmassa is een fragile, doorzichtige glasblaas geworden, toch nog slechts het embryo van het glanzende, tintelende kristallen glas, dat straks bewegelijke schoonheid zal geven. ☼ Nadat de onzuivere exemplaren uit den voorraad zijn verwijderd, worden de goedgekeurde glazen afgesprongen d.w.z. rond den kop, waarmee ze aan de blaaspijp waren verbonden, wordt

met een diamant een cirkel getrokken, een blaasvlam contourreert dezen cirkel en het gesloten glas is nu open geworden. De rand is nog ruw en vlijmscherp; langs sneldraaiende amarylstenen wordt hij afgeslepen, vervolgens ingebrand, dat wil zeggen, de rand wordt weer tot smelting gebracht om de scherpte te doen verdwijnen. Dan is het glas in zijn eenvoudigsten vorm gereed. ☼ De Hollander apprecieert gemeenlijk het meest den eenvoud en vandaar, dat de versiering, zooals die bij het Venetiaansche glas wordt toegepast hier niet de vlucht heeft genomen als ginds in Italië. Wel heeft in de 17e eeuw het Venetiaansche glas tot voorbeeld gediend, maar de technische vaardigheid van de Hollanders heeft in dit opzicht nooit de hoogte bereikt van zijn Italiaansche collega's. ☼ Deze was niet tevreden met het simpele glas; het oudste glas trouwens was niet doorzichtig, zeker niet van de

helderheid, die thans wordt bereikt. En, gelijk gezegd, Murano is een der oudste centra van glasblazerskunst. De reizigers, die Venetië in de 15e eeuw bezochten en de Muraneesche producten aanschouwden, spreken er luide hun bewondering over uit. De Muraneesche glasblazers waren zoo befaamd, waren zoo handig in de toepassing van de Oostersche emaille-procédés, dat in 1569 Mohammed Pacha 900 moskeelampen te Venetië bestelde. ☼ Maar voordat dit hoogtepunt werd bereikt, heeft men steeds gezocht en allerlei proefnemingen gedaan, waarvan echter weinig bekend is.

Men weet niets met zekerheid van het werk der Venetiaansche glasblazers uit de 13e en 14e eeuw. De oudste vormen zijn tamelijk massief, ze worden met email-verf beschilderd, daarna gebrand. Gewoonlijk worden er portretten in medaillons op aangebracht. Een van de meest bekende glasblazers uit die periode is Angelo Beroviero, wiens nakomelingen de kunst van hun voorvader voortzetten volgens een edele traditie. ☼ Pas op het einde der 15e eeuw begonnen de glasblazers, onder den invloed der Renaissance, het bekende brooze Venetiaansche glaswerk te vervaardigen, vrij, fantastisch en vernuftig. Men begon glasdraden te trekken, glaskralen op te brengen. Uit dien tijd dateert ook het filigraanglas, waarvan twee soorten bestaan: het is of doorzichtig wit glas, waardoor ondoorschijnende witte draden loopen of een gekleurde fond wordt doorkruist door gekleurde draden. Om filigraanglas te maken, legt de glasblazer naast elkaar op tafel heel dunne glazen buisjes, allen van een andere kleur. Dan verwarmt hij alles tesaamen en verkrijgt zoo een kneedbare massa, die hij alleen nog maar behoeft te vormen of te blazen. ☼ Het mille fleurs glas wordt op dezelfde wijze vervaardigd. Maar dan worden de buisjes over de lengte doorgesneden, zoodat men een reeks rozetten krijgt, die als een mozaiek tegen elkaar zijn gelegd. ☼ Nog worden al deze werkmethode te Venetië gebruikt nu de ovens, die op het eind der 18e eeuw en in den aanvang der 19e eeuw, werden gebluscht, weer gloeien en weer leven is gekomen in de oude

industrie. ☼ De voorwerpen, waarvan de afbeeldingen hierbij gaan, toonen hoe van deze techniek niets verloren is gegaan. Zij zijn geblazen op de wijze als boven werd uiteengezet. Trouwens, geblazen en geboetseerd glas zijn de eenige toelaatbare mogelijkheden te Murano. Geperst en gegoten glas, zooals hier zooveel wordt gemaakt, zijn ginds uit den booze. Daarvoor steunt de kunstvaardigheid in Italië te zeer op een oude traditie, die een vrij wat langzamer, geduldiger tempo kent dan het ambacht in onzen tijd en die dus vanzelfsprekend iedere haast, die al heel gauw tot slordigheid aanleiding geeft, veracht. ☼ Inderdaad is de afwerking van dit Italiaansche glaswerk van een uiterste zorgvuldigheid; dit bewijst ook het geboetseerde vrouwenfiguurtje hierneven. ☼ Ongetwijfeld is in Italië een herleving van de oude kunst der glasblazers merkbaar, vooralnog zich voornamelijk uitend in een vol-

Foto C. J. Steenbergh

ITALIAANSCH GLAS. MASKERADE

maakte kennis van het ambacht. Voor een waarlijke kunstherleving schijnt de tijd nog niet gekomen. RO VAN OVEN

ECK EN WIEL EN ZIJN KERK

VEEL automobilisten, die in den bloeitijd der vruchtboomen de Betuwe doorrijden, nemen hun weg over Amerongen en het pontveer aldaar, om dan in het dorp Eck en Wiel, dat geheel in de boomgaarden ligt, hun bloesemtocht te beginnen. Dat dorp is gevormd door de samenvoeging van de heerlijkheid Eck met de heerlijkheid Wiel, die reeds in oude tijden tot stand is gekomen. De naam „Eck” zal wel „hoek” beteekenen en van Duitschen oorsprong zijn, denkelijk ontleend aan den vorm van deze buurtschap, waar de Rijn met een scherpe bocht omheen loopt. Oudtijds was die bocht nog scherper en naderde de Rijn tot dicht aan het dorp en het kasteel van Amerongen. Wat de tegenwoordige bedding van de rivier vormt hier ter plaatse, was toen ter tijd waarschijnlijk een waterplas of geul, gevormd door het zich bij hooge getijden een weg zoekende overtollige Rijnwater. Zulke geulen of meertjes zijn op vele plaatsen in ons land bekend onder den naam: „weel” of „wiel” waar de naam van het dorp Wiel zijn oorsprong wel aan te danken zal hebben. ☼ Aan den dijk te Wiel heeft van oude tijden af een kapel gestaan, die echter toen de gemeente tot de Hervorming overging is vervallen. ☼ Te Eck, een kwartier meer landwaarts in gelegen, werd tusschen 1266 en 1304 een kerk gebouwd, door Barthold van Pantaleon, die de buurtschap Eck, bij wijze van bruidschat, van zijn schoonvader Saffencijn van Mauderick als heerlijkheid had gekregen. Op eenigen afstand van de kerk bouwde hij een kasteel op de plaats van het tegenwoordige heerenhuis Kortenhoeve, thans bewoond door den heer A. Verbrugh. Barthold's kleinzoon en naamgenoot, de 3e heer van Eck heeft deelgenomen aan een oorlog tusschen hertog Reinald III van Gelre en diens broeder Eduard. De hertog verloor den slag op den zoogen. Strijdweerd bij Tiel, waar Barthold werd gevangengenomen. ☼ Tijdens zijn driejarige gevangenschap vielen de Bronckhorsten in zijn heerlijkheid Eck, maakten zijn kasteel met den grond gelijk en vernielden ook de kerk, hetgeen ± 1363 moet hebben plaats gehad. Na zich losgekocht te hebben, verkreeg hij eerst na 23 jaar vergunning van den hertog weer terug te keeren naar zijn gebied en op de plaats waar zijn kasteel had gestaan, een huis te bouwen. Het mocht echter geen kasteel meer zijn, zoodat sindsdien de Pantaleons op het huis Kortenhoeve hebben gewoond. De verwoeste kerk heeft Barthold eveneens weer laten opbouwen. Uit geldgebrek heeft hij in 1390 zijn heerlijkheid aan zijn neef Gerard, heer van Culemborg moeten verkoopen, zoodat, daar Wiel reeds eerder van dat huis was gekomen, sindsdien beide heerlijkheden in één hand zijn vereenigd geweest. In 1668 ging het eigendomsrecht van deze bezitting door verkoop over op de adellijke familie van Broeckhuysen, voor welke het Huis te Wiel tot verblijf diende. De villa „Smidsgedoe” van den heer D. Verburgh herinnert nog aan de plaats, waar de smederij van het Huis heeft gestaan. ☼ Van een van de leden van bovengenoemd geslacht, Adam van Delen, op wien in 1693 de heerlijkheid overging, is een merkwaardige overlevering heden ten dage nog niet door de bevolking vergeten. In zeedienst zijnde, heeft hij schipbreuk geleden bij de Afrikaansche kust, waar hij alleen op een eiland aankwam. Bij die gelegenheid ontmoette hij een leeuw, die door een ratelslang was omstrengeld, en door deze dreigde doodgedrukt te worden. Adam sprong te hulp, bevrijdde den leeuw, en deze

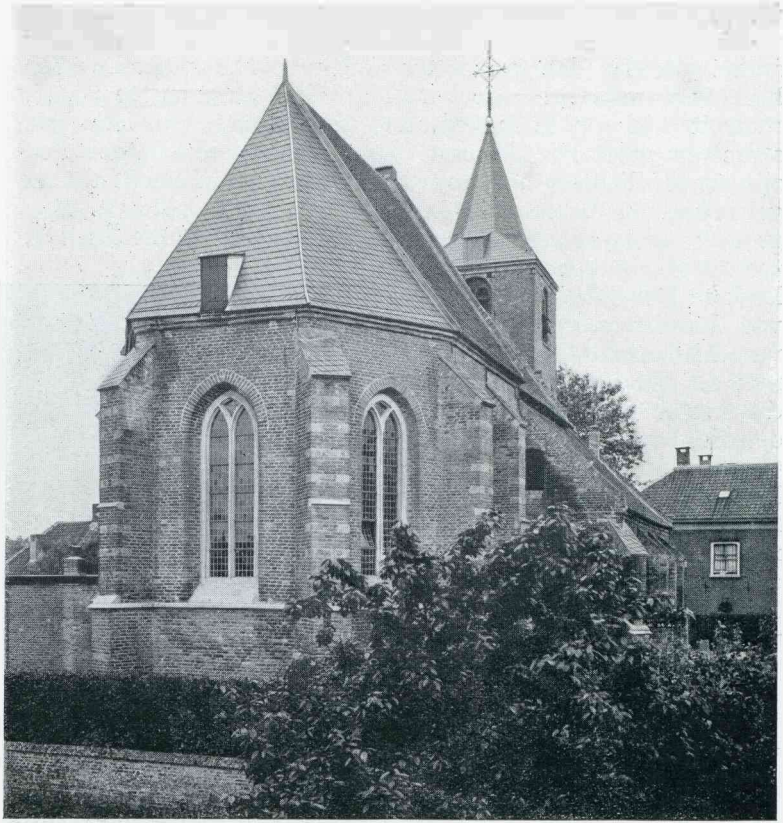

Foto H. Tiemens Jr.

DE KERK TE ECK EN WIEL

vergezeld hem uit dankbaarheid overal, waar hij ging naar het klassieke voorbeeld van Androclus. ☼ De inboorlingen hielden hem te vriend uit vrees voor den leeuw. Na langen tijd onder de wilden te hebben verkeerd, nam een voorbijzeilend schip hem op, maar de leeuw wilde niet van hem scheiden, zwom het schip achterna en verdronk in zee. Na lange zwerftochten kwam van Delen in verwaarloosden toestand aan het huis te Wiel terug. Men geloofde niet, dat hij heer Adam was en weigerde hem den toegang, waarop hij zich naar de woning van den rentmeester begaf aan den oprit van den Wielschen dijk aan de Steeg (het huis thans nog door de familie Hol bewoond). Deze stelde zijn identiteit vast uit een lichaamsteeken, dat hij kende, riep de heele buurtschap samen en deed een aanval op het huis, waarvan de brug was opgehaald. Daar het geen bepaald kasteel was, werd de toegang weldra geforceerd en kwam onze be-

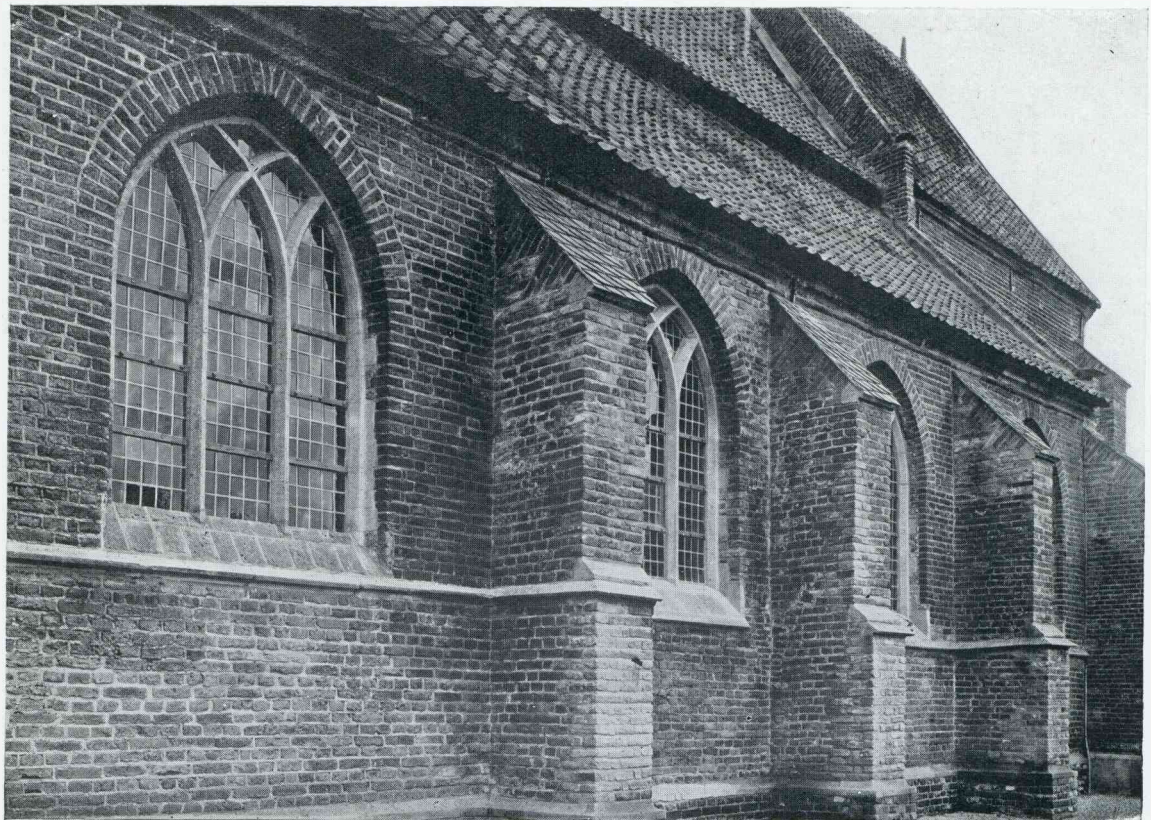

Foto H. Tiemens Jr.

DE LAGE GOTHISCHE RAMEN AAN DE KERK TE ECK EN WIEL

rooide en verwilderde wereldreiziger weer in het bezit van zijn rechten, die hem door zijn zusters noode werden afgestaan. ☞ In den grafkelder onder het koor der Ecksche kerk wist men tot voor kort nog zijn lijkst aan te wijzen, waaruit viel op te maken, dat hij een man van kolossale structuur moet zijn geweest. Zijn avontuurlijke lotgevallen zijn voor dichters en novellisten een aantrekkelijk thema geworden. ☞ In 1840 is het Huis te Wiel gesloopt. Een groot stuk lambrizeering van zwaar gesneden eikenhout is toen overgebracht naar de kerk te Eck. Van een deel ervan heeft men een complex van drie kerkbanken gemaakt met een groote kap erboven, die echter ter wille van de acoustiek weer is verwijderd. Ook de antieke ijzeren geldkoffer van het Huis is met zijn zware sleutel in de kerk terecht gekomen en dient thans als bewaarplaats van het Kerkeradsarchief. ☞ Wat verder die kerk zelf betreft, waarvan op blz. 429 afbeeldingen staan, zooals het gebouw thans is, dateert het van kort na 1387. ☞ De klok draagt het opschrift:

Laudo Deum Verum
Voco Plebem
Colligo Clerum
Willam Butendus fecit.

[M CCCC XX

In 't Hollandsch:

Ik loof den waren God
Ik roep het volk samen
Ik vereenig de geestelijkheid.
Willem Butendus heeft mij gemaakt. 1420.

Het koor, dat oorspronkelijk klein en laag zal geweest zijn, is later vergroot in een tijd, toen men hooger bouwde en meer licht toeliet in de kerken, zoodat het dak ervan zich iets verheft boven het schip, gelijk dat met zooveel andere kerken 't geval is geweest. De zijbeuken zijn doorgetrokken langs den toren, zoodat deze ingebouwd is, hetgeen ook wijst op later dagteekening. Het gebouw vormt heden, nu het geheel gerestaureerd is, met zijn Gothische stijl, met zijn lage ramen, waardoor het licht geheimzinnig naar binnen speelt, met zijn krachtige pilaren, die thans van kalk zijn ontdaan, met zijn bevallige afmetingen, zijn eiken snijwerk en zijn goed geproportioneerde steenen gewelven, een schoon geheel.

☞ Heeft het van buiten gezien uitstekende verhoudingen, — behalve dat de toren iets hooger zou moeten zijn, wat oorspronkelijk ook het geval is geweest — het inwendige maakt een intiemen indruk en is uiterst geschikt om den bezoeker in een gewijde stemming te brengen. Een bedehuis als dit, waar in zooveel eeuwen het Evangelie is gepredikt, is wel in staat om eerbied af te dwingen. En een woord van hulde is op zijn plaats aan heeren Kerkvoogden van de Ned. Hervormde Gemeente, die met behulp van het Rijk en met grooten steun ook van belangstellende ingezetenen, onder leiding van den heer H. J. Tiemens, architect te Arnhem het gebouw grondig hebben laten restaureren. W. J. VAN LINDONK

Aphorisme

Vertrouwen in iemand is gelijk een diamant, die bij de geringste beschadiging haar waarde verliest.

MIDDERNACHTZON

EEN stroom van stoomers wordt elk jaar geleid naar het noordelijkste deel van Europa, volgeladen met touristen: een stroom van natuurliefhebbers en reislustigen van beiderle kunne. Eindpunt en natuurlijk doel van de reis is en blijft de Noordkaap en het is hun grootste wensch, de middernachtzon te mogen zien. ☞ De Noordkaap — een rotspartij

Foto Faludi

MIDDERNACHTZON

in het noordelijkste deel van Noorwegen — heeft niets anders te bieden, dan het trotsche bewustzijn, het bijna noordelijkste punt van het Europeesche vasteland bereikt te hebben. Prentbriefkaarten worden geschreven, photo's gemaakt en reeds gaat het verder, naar het Zuiden. ☞ Van de middernachtzon als op den mensch inwerkende ervaring komt men niet zoo gemakkelijk af. Nuchtere zakenlieden, blasé Lebemänner en dames van gelijke typen treft men onder de touristen aan. Hier echter worden allen enthousiast. Geen filosofie en geen onverschilligheid helpt: men valt ten offer aan de romantische stemming van het tooverschouwspel. ☞ Meermaalen hoort men zeggen, dat de middernachtzon, zooals ze van

Mei tot Juli te zien is, koud en levenloos is. Dat komt in zoverre uit, dat de stralen geen warmte geven. Maar koud is de middernachtzon nimmer en niet slechts op de toeristen oefent ze haar werking uit. Zelfs tegen de natuur-schoonheid afgeharde bewoners van het Noordland genieten dermate van haar, dat zij den halven of heelen nacht op de hoogten of „Fjell” doorbrengen, zonder ooit over slapeloosheid te klagen. Het is dan ook een feit, dat de bevolking in de streek van Tromsø en Hammerfest in den zomertijd niet de helft van den tijd verslaapt, dien zij in het donkere jaargetijde in bed doorbrengt. ☞ Jonge paartjes zitten, elkaar omarmd houdend, op de rotsen van de noordelijkste landstrook. Families nemen tent en kookgerei mede, om den nacht buiten te kunnen doorbrengen. ☞ In de verte huilen de sirenes der stoombooten. Meeuwen krijschen boven de kalme watervlakte. Fluisterende stemmen, vroolijk gezang.

Foto Faludi

MIDDERNACHTZON

zang. Een roode bal verheft zich aan den horizon: een oogenblik zweeft hij, als door onzekere hand vastgehouden, op dezelfde plaats. Dan komt er beweging in. Nieuwe kleuren en stemmingen. „Nils, blijf je bij me?” „Ja, Solveig, altijd...” ☞ Herr Meyer maakt in koortsachtige haast notities; mr. King knipt vlijtig met zijn kodak. Den westerschen Europeaan is het oogenblik niet genoeg. Hij denkt aan prolongering van het schouwspel. IVAR FALUDI

De druivenkuur en het herfstfeest in Merano

VAN alle kuren, die er gedaan worden, om het menschelijk leven te verlengen, in ieder geval te verbeteren, is de meest aantrekkelijke wel de druivenkuur. Van deze heerlijke vrucht in overvloed te kunnen, te mogen en zelfs te moeten eten, is zeker geen zware taak.

Foto Baehrendt

WIJNOOGST TE MERANO. OP DEN ACHTERGROND DE ZIELSPITZE

☞ De druif als heilmiddel en welk een druif! Zware, zwarte trossen hangen neder van de rijk beladen takken. Merano, omringd van wijd-uitgestrekte, glooiende wijnbergen, is wel het Eldorado van de druif, van de zoogenaamde „Kurtraube". Van ver en dicht bij komt men samen, om naar hartelust zich te laven aan deze onuitputtelijke bron van heilzaam vruchtensap. ☞ Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat ziet men in September en October op alle wandelwegen in en om Merano druiven etende mannen, vrouwen, kinderen, alle met trossen in de hand, waarvan ze elke vrucht, bijna zoo groot als een pruim, behoedzaam afnemen en met zichtbaar genot savouereeren. ☞ Vier à vijf kilo per dag is gewoonlijk het voorschrift, maar men raakt den tel gauw kwijt. Op de Kurpromenade, in de parken, overal zijn kleine „Verkaufsstellen", die de wandelaars uitnoodigen, om aan de vroolijk gekleurde tafeltjes zich even neer te zetten en van de hupsche, frissche Tirolerin, die uit haar kraampje den vreemdeling toelacht, een paar mooie trossen te koopen, of ook wel een paar glazen druivensap te drinken. En welk een goedkoop genot, want voor 15 cent krijgt men een pond druiven en voor 20 cent een glas druivensap! ☞ Weinigen denken er echter aan met welk een moeite en zorg deze kostbare vrucht is gerijpt. ☞ Einde Januari of aanvang Februari begint het eerste werk in den wijnberg, bestaande uit het wegsnoeien van nuttelooze, zelfs schadelijke takken. Op elken wijnstok wordt slechts één vrucht dragende tak geduld. ☞ Dan moet de akker gewied en omgegraven worden en zeker vier à vijf maal gedurende den zomer bespoten met kopervitriool tegen de insecten. ☞ Met welk een angstige spanning ziet de wijnbouwer dikwijls naar de lucht, als een onweer dreigt en de zwarte wolken zich samenpakken. Eén hagelslag kan den geheelen wijnoogst vernietigen! Geen wonder, dat men op vele plaatsen bij dreigend gevaar de „Gewitterglocke" laat luiden, om de geloovigen op te wekken tot een smeekbede tot den

Hemel. ☞ Maar als gedurende den zomer geen onheil den wasdom heeft geschaad en het kleine, teere bloempje aan den wijnstok, dat slechts 24 uur bloeit, ongestoord gemetamorphoseerd is in een groote, diep-blauwe vrucht, dan is de arbeider voor al zijn moeite beloond. ☞ Veel winstgevender is het, om de druif per kilo als Kurtrauben te verkoopen, dan ze in massa in tonnen of vaten weg te brengen naar de distillateurs. Dan komen de heerlijke herfstmaanden September en October. ☞ In den vroegen ochtend worden de rijpe, door de zon verwarmde trossen afgeknippt en in een rond recipient van eigenaardigen vorm opgevangen. De inhoud wordt telkens geleegd in die typische, langwerpige houten vaten of ook wel strooien manden, „Kiepen" genaamd, die de inwoners uit bergstreken op den rug dragen en met de rijk beladen last gaat het nu naar de dicht bijzijnde „Bude" (kraampje) waar de trossen alle smaakvol naast elkaar worden uitgesteld. Merano bereidt zich tot het groote druivenfeest, dat in October moet plaats hebben. Dan zal de Kurpromenade worden omgezet in een Tiroler dorp, dat zijn „Kirchtag" viert. ☞ In de kleine Buden zullen de heerlijkste druiven ten verkoop worden aangeboden, en in de geïmproviseerde „Weinschenken" zal menig glaasje landwijn worden geleedigd! ☞ Het proces van de wijnteelt wordt aanschouwelijk voorgesteld en men zal den geheelen levensloop van de druif kunnen volgen van embryo af tot zij als gerijpte vrucht in kisten wordt getransporteerd. ☞ Voor dit doel worden ook hulppostkantoorjes op de Promenade opgesteld. ☞ De verkoopers en verkoopsters in nationale dracht, de „Saltner" in zijn pittoresk kostuum, die den wijnberg moet bewaken en den overtreders slechts voor een „Tabakskreuzer" mag vrij laten, de „Fahnenschwinger" (Vendelzwaaiers), de „Schuhplattler" (Tiroler dansers), zij allen zullen er toebijdragen, om aan dit feest, dat een week zal duren, een heel bijzonder, artistiek karakter te geven. ☞ En zulk een feest in de heerlijke omgeving van Merano, waar de zacht-glooiende wijngaarden

Foto Baehrendt

OVERVLOED

zich nestelen aan den voet van majestueuse bergen, waar historische burchten ons eeuwen terug verplaatsen, dat is wel idyllisch als geen ander!

M. VAN H.

BOOTLEGGERS

Voor een jongen, op avonturen belusten constable was Chicetroit nu niet direct de meest geschikte gemeen-

te. Er heerschte in en om die plaats een even diepe, dommelende rust als in een Drentsch gehuchtje. Slechts éénmaal in de week werd die rust op afdoende wijze verbroken, wanneer hoogbejaarde en overbevolkte Fordjes de eerbare farmers met vrouwen en talrijk kroost naar de stores brachten, die tezamen met Cripples' Sa-

loon de hoofdbestanddeelen van Chicetroit vormden. En Cripples' Saloon, waar geest en lichaam verfrischt werden met buurpraatjes, radiomuziek en iccream-soda, was een van die weinige saloons, waar de flesschen werkelijk inhielden, wat hun duidelijk leesbare etiketten vermeldden. „Booze” en Canadeesch bier schenen onbekend in Chicetroit. Constable Slowfoot leidde dan ook een eentonig bestaan. Maar hij was jong en de Canadeesche grens dichtbij, dus droomde hij schoone toekomst-dromen over buitengewone plichtsbetrachting en snelle promotie. Iederen nacht wandelde hij langs de lommerrijke wegen rond Chicetroit, loerend op „bootleggers”, want ook al was Chicetroit vrij van dranksmokkelaars, dan moesten zij toch die plaats wel eens passeeren op hun weg van de grens het binnenland in. Maar elken morgen keerde Slowfoot vermoeid en ontmoedigd huiswaarts. Het was op een zachten lente-avond, dat hij zijn eerste avontuur had toen hij, mijmerend voortsloerend langs een van die door struikgewas gesloten slingerwegen, door naderend motorgezoem tot de werkelijkheid werd teruggebracht. Het volgende oogenblik handelde hij bijna instinctief. Juist voordat het licht van de naderende auto de plek bescheen, waar hij zoo juist gestaan had, was hij in de struiken verdwenen en stond met de zware dienstrevolver in de hand te wachten

op de dingen, die komen gingen. Het geluk was dit keer met hem. De auto stopte bijna tegenover de plaats, waar hij zich verborgen hield. Een heldere vrouwenstem zei iets, en Constable Slowfoot verstond het woord voor woord. Het joeg hem een rilling van genot door de leden. „John, geef me eens even die flesch aan van onder de bank!” „Hier is ie!” antwoordde een zwaardere stem. Goeie genade, een vrouwelijke dranksmokkelaar, misschien wel het hoofd van een bende.

Slowfoot zag in zijn verbeelding zijn naam reeds vetgedrukt op de voorpagina van de ochtendbladen. Maar hij moest voorzichtig zijn — vrouwelijke misdadigers zijn gevaarlijker dan hun mannelijke collega's. Hij moest zorgen, dat-ie vlak bij hen was, eer zij hem zagen. Geen gelegenheid geven het corpus delicti op den weg

stuk te laten werpen. Langzaam, de revolver voor zich uithoudend sloop hij tot achter de auto. „Eigenlijk was het beter, als we maakten, dat we gauw thuis kwamen”. Het was de vrouwelijke stem weer. Slowfoot, bang dat

zijn prooi hem zou ontsnappen, handelde snel maar onhoorbaar. Reeds stond zijn rechervoet op de treeplank, klemde zijn vinger zich om den trekker, toen de vrouwenstem iets zei, dat hem zich ijlings deed terugtrekken en het hazenpad kiezen. „Dezeflesch is koud, zie je”, klonk het uit de duisternis. „En baby moet feitelijk wårme melk hebben!”

F. MEDER

Foto Joffe

HET FEEST VAN DEN WIJNOOGST TE MERANO

Foto Baehrendt

MERANO IN SEPTEMBER

HUN ZOON. (Vervolg en Slot van bladz. 423)

ZE hield den trui tegen het licht en een traan schoot in haar oogen. Ze had er den heelen zomer aan gebreid, Stan mocht geen kou hebben, dezen winter. Nu zou hij geen trui meer dragen. Dat stond niet, voor rijkelui. „Trek gij 'em maor aon”, zei ze tot haar man, „hij zal u wel passen...” „Jao”, zei vader Verlinde. Zoo stonden ze, met hun tweetjes, twee versleten menschjes, in de stilte der keuken. Ze hadden wel willenschreien, maar ze konden niet, ze hadden geen tranen meer. Alleen hun kleine, doffe oogskes keken vol ontzetting de eenzaamheid aan die hen tegengrijsde. Ergens in den nacht floot een tram, luid en lang, als een hunkering naar de verre stad. ROBERT V. PASSEN